

CYNGOR GWYNEDD

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD	18 RHAGFYR 2014
TEITL	CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL
PWRPAS YR ADRODDIAD	AMLINELLU GWAITH ARCHWILIO MEWNOL AM Y CYFNOD HYD AT 30 TACHWEDD 2014
AWDUR	DEWI MORGAN, UWCH REOLWR REFENIW A RISG
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD, SYLWEBU AR Y CYNNEWYS A CHEFNOGI'R ARGYMHELLION SYDD EISIOES WEDI'U CYFLWYNO I'R GWASANAETHAU PERTHNASOL ER GWEITHREDIAD

---

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad yma yn crynhoi gwaith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 15 Medi 2014 hyd at 30 Tachwedd 2014.

2. GWAITH A GWBLHAWYD YN Y CYFNOD

- 2.1 Cwblhawyd y gwaith canlynol yn y cyfnod hyd at 30 Tachwedd 2014:

Disgrifiad	Nifer
Adroddiadau am Archwiliadau o'r Cynllun Gweithredol	13
Adroddiadau Eraill (memoranda ayb)	1
Adolygiadau Grant	2
Archwiliadau Dilynant	9
Archwiliadau Ymatebol	1

Ceir manylion pellach ar y gwaith yma yng nghorff yr adroddiad hwn ac yn yr atodiadau amgaeëdig.

2.2 Adroddiadau Archwilio

2.2.1 Mae'r tabl canlynol yn gosod allan yr archwiliadau o'r cynllun a gwblhawyd yn y cyfnod hyd at 30 Tachwedd 2014, gan ddangos y categori barn perthnasol a chyfeiriad i'r atodiad perthnasol.

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN	ATODIAD
Trefniadau Salwch – cyfeirio at Iechyd Galwedigaethol	Corfforaethol		B	Atodiad 1
System Taliadau - Cau i lawr 2013-14	Cyllid	Ariannol	B	Atodiad 2
Cysoni Banc - Cau i lawr 2013-14	Cyllid	Cyfrifeg	A	Atodiad 3
Taliadau CHAPS	Cyllid	Cyfrifeg	A	Atodiad 4
Cronfa Bensiwn Gwynedd - Cau i lawr 2013-14	Cyllid	Pensiynau a Chyflogau	A	Atodiad 5
System Gyflogau - Cau i lawr 2013-14	Cyllid	Pensiynau a Chyflogau	A	Atodiad 6
Canolfannau Hamdden	Economi a Chymuned	Hamdden	C	Atodiad 7
Traethau	Economi a Chymuned	Morwrol a Pharciau Gwledig	B	Atodiad 8
Diogelwch Safleoedd Ailgylchu	Priffyrdd a Bwrdeistrefol	Rheoli Gwastraff a Strydoedd	A	Atodiad 9
Gwasanaeth Cynllunio - Penderfyniadau Cynllunio	Rheoleiddio	Cynllunio	B	Atodiad 10
Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd	Rheoleiddio	Cynllunio	A	Atodiad 11
Rhaglenni Arolygu Hylendid Bwyd, Iechyd a Diogelwch	Rheoleiddio	Gwarchod y Cyhoedd	C	Atodiad 12
Cofrestrau Risg Prosiectau Ymgynghoriaeth Gwynedd	Ymgynghoriaeth Gwynedd	Peirianeg a Rheolaeth Adeiladu	B	Atodiad 13

2.2.2 Mae categorïau barn yr adroddiadau yn datgan y canlynol:

Barn "A" Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.

Barn "B" Mae rheolaethau mewn lle, a gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol gan fod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau.

- Barn "C" Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth.
- Barn "CH" Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan nad oes rheolaethau derbyniol yn bodoli, a darganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth hyn.

2.2.3 Yn ogystal â'r uchod, cynhaliwyd yr archwiliadau isod lle cynhyrchwyd memorandwm yn hytrach nag adroddiad llawn, a ni roddwyd categori barn:

- **Trefniadau Datgelu - Ymwybyddiaeth o'r Polisi Canu'r Gloch (Corfforaethol).** Bwriad yr archwiliad oedd cynnal adolygiad o ymwybyddiaeth staff Cyngor Gwynedd am Bolisi Datgelu a Chanu'r Gloch y Cyngor ynghyd â chanfod barn gyffredinol gweithwyr y Cyngor tuag at y polisi a'r trefniadau canu'r gloch trwy ddefnyddio holiadur pwrpasol. Dosbarthwyd holiadur gan Archwilio Mewnol i staff prif swyddfeydd y Cyngor yn 2010, a bwriad yr archwiliad oedd cymharu canlyniadau'r ddau ymarferiad er mwyn gweld os oedd cynnydd wedi bod yn lefelau ymwybyddiaeth staff o'r polisi, ac os ydynt yn fwy parod i ganu'r gloch ers 2010. Byddwn yn cyflwyno adroddiad llawn ar ganlyniadau'r adolygiad i'r Pwyllgor Archwilio yn Chwefror 2015.

2.3 Grantiau

2.3.1 Adolygwyd gweithdrefnau gweinyddol y grantiau canlynol yn ystod y cyfnod:

- Grant Gofal Plant y Tu Allan i Oriau Ysgol (*Plant a Cefnogi Teuluoedd*)
- Grant Rheoli Gwastraff Cynaliadwy (*Priffyrdd a Bwrdeistrefol*)

2.3.2 Nid yw'r ffaith fod Archwilio Mewnol wedi adolygu'r grantiau yma yn golygu na fydd archwilwyr allanol o Swyddfa Archwilio Cymru neu gyrrff eraill yn cynnal archwiliadau o'r grantiau yma hefyd. Fodd bynnag, disgwylir fod y gwaith y mae Archwilio Mewnol, a'r sicrwydd y bu'n bosib ei ddatgan am yr amgylchedd reolaeth, yn golygu y bydd angen llai o waith archwilio gan y cyfundrefnau hyn. Bydd hyn, yn ei dro, yn golygu lleihad yn y ffioedd y bydd yn rhaid i'r Cyngor ei dalu am archwiliadau allanol.

2.4 Archwiliadau Dilyniant

2.4.1 Mae'r tabl isod yn crynhoi'r gwaith dilyniant a gwblhawyd yn ystod y cyfnod:

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN DILYNIANT
Bryn Blodau, Llan Ffestiniog	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Preswyl a Dydd	Derbyniol
Trefniadau Dros Nos yng Nghartrefi'r Cyngor	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Preswyl a Dydd	Derbyniol
Gwirio Mesuryddion Perfformiad	Corfforaethol		Rhagorol
Ystadegau a Chyfrifiadau Ysgolion	Addysg		Rhagorol
Grant Effeithiolrwydd Ysgolion a'r Grant Amddifadedd Disgyblion	Addysg	Disgyblion a Chynhwysiad	Anfoddhaol
Tocynnau Teithio Rhad	Rheoleiddio	Trafnidiaeth a Gofal Stryd	Anfoddhaol
Porthladdoedd	Economi a Chymuned	Morwrol a Parciau Gwledig	Anfoddhaol
Y Drefn Gwynion Corfforaethol	Corfforaethol		Derbyniol
Dilyniant i Astudiaethau ar Ymgynghoriaeth Gwynedd	Ymgynghoriaeth Gwynedd	Adeiladau ac Amgylcheddol	Derbyniol

2.4.2 Gosodir casgliadau gwaith dilyniant mewn un o bedwar categori:

Rhagorol – pob un o'r argymhellion wedi eu gweithredu yn unol â'r disgwyl.

Derbyniol – y rhan fwyaf o'r argymhellion, gan gynnwys y mwyafrif o'r argymhellion "hanfodol", wedi eu gweithredu yn ôl y disgwyl.

Anfoddhaol – nifer o'r argymhellion heb eu gweithredu.

Annerbyniol – y mwyafrif o'r argymhellion (gan gynnwys argymhellion pwysig) heb eu gweithredu, a dim tystiolaeth o ymdrech i wella rheolaeth fewnol.

2.4.3 Mae'r rhestr isod yn dangos yr Adroddiadau Barn 'C' neu 'CH' a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio fel atodiadau i'r adroddiadau chwarterol, lle nad yw'r adroddiad dilyniant wedi'i gyflwyno i'r Pwyllgor eto. Mae'r rhestr yn dangos y dyddiad sy'n darged cwblhau pob un o'r archwiliadau dilyniant hyn:

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 31 Rhagfyr 2013

Telerau Contractau - Gwiriadau DBS

Gwiriadau DBS Staff

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 30 Mehefin 2014

Taliadau Uniongyrchol

Trwyddedau Meddalwedd (Ysgolion)

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 31 Rhagfyr 2014

Trefniadau Prydlesu Mewn Ysgolion

Diogelwch Glinfyrddau

Trefniadau Hawlio Goramser

Trefniadau Cofrestru Genedigaethau, Priodasau a Marwolaethau

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 31 Mawrth 2015

Cymunedau'n Gyntaf (Y Rhaglen Newydd)

Cofrestr Diogelwch Staff

Plas Ogwen

Parciau Gwledig

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 30 Mehefin 2015

Rhoddion a Lletygarwch Swyddogion

Canolfannau Hamdden

Rhaglenni Arolygu Hylendid Bwyd, Iechyd a Diogelwch

2.5 Archwiliadau Ymatebol

Enw Strydoedd

- 2.5.1 Cwblhawyd ymchwiliad ymatebol ar drefn y Cyngor ar gyfer enwi datblygiadau tai newydd. Roedd hyn ar ôl i Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio dderbyn honiadau gan aelod o'r cyhoedd am wendidau yn y drefn, oedd yn golygu fod enw datblygiad o dai a adeiladwyd yn 2010 wedi cael ei newid yn ddisymwth yn gynnar yn 2014, ac mai'r cyntaf yr oedd y trigolion yn gwybod am yr enw newydd oedd biliau Treth Cyngor ym Mawrth 2014.
- 2.5.2 Wrth gynnal yr adolygiad, gwelwyd fod y mater eisoes wedi bod yn destun proses gwynion y Cyngor. Mae angen i'r Pwyllgor Archwilio fod yn ymwybodol nad eu rôl hwy yw ymyrryd yn neu ail-redeg y drefn gwynion, ond yn hytrach adnabod unrhyw wendidau rheolaethol sydd wedi eu hamlygu, a beth y dylai'r Cyngor ei wneud, os unrhyw beth, i ymdrin â'r risgiau sydd wedi codi.
- 2.5.3 Y risg benodol yn yr achos yma yw nad yw'r Cyngor wedi cyflawni ei ddyletswyddau statudol mewn perthynas â hysbysu'r rhanddeiliaid perthnasol am enw datblygiadau.
- 2.5.4 Gwelodd yr archwiliwr mai cyfrifoldeb y datblygwr yw gwneud cais am enw swyddogol i ddatblygiad tai newydd, ac am hysbysu'r trigolion yn briodol. Dylai'r datblygwr gysylltu gyda'r Uned Enwi Strydoedd o fewn YGC, fydd wedyn yn ymgynghori â'r Cyngor Cymuned am enwau posib. Yn yr achos dan sylw, er fod preswylwyr wedi dechrau symud i'r datblygiad newydd oddeutu 2010, yn Chwefror 2012 y derbyniodd Cyngor Gwynedd gais gan y datblygwr am enw i'r datblygiad. Cynigwyd enw gan y Cyngor Cymuned perthnasol yn Ebrill 2012, a hysbyswyd y datblygwr o hyn gan Cyngor Gwynedd ym Medi 2012, oedi o 5 mis. Fodd bynnag, oherwydd amryfusedd ni anfonwyd y llythyr hwn ymlaen i'r gwasanaeth Treth Cyngor tan Ionawr 2014.
- 2.5.5 Pwysleisir fod Treth Cyngor yn cael ei dalu ar yr eiddo, ond ar sail yr enw ar y cais cynllunio (h.y. gyda'r enw "tir ger ..."). Mae Archwilio Mewnol yn fodlon mai camgymeriad dynol mewn un achos oedd hwn, a nid arwydd o wendidau cyffredinol. Fodd bynnag, gwelwyd fod YGC wedi cryfhau eu trefniadau er mwyn osgoi hyn yn y dyfodol.
- 2.5.6 I grynhoi, felly, darganfyddiadau Archwilio Mewnol oedd fod oedi wedi bod ar ran y datblygwr tan 2012 cyn gwneud cais i enwi'r datblygiad yn swyddogol, oedi a gafodd ei gynyddu – ond nid ei achosi – gan gamgymeriad o fewn y Cyngor. Byddai gohebiaeth amserol rhwng YGC a Treth Cyngor wedi golygu y byddai'r mater wedi dod i'r amlwg flwyddyn yn gynharach.

3. GWAITH AR Y GWEILL

3.1 Roedd y gwaith canlynol ar y gweill ar 1 Rhagfyr 2014.

3.2 Adroddiadau Drafft wedi eu rhyddhau

- System Dyledwyr - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- Unedau Diwydiannol a Thechnoleg (*Economi a Chymuned*)
- Grant Teuluoedd yn Gyntaf (*Plant a Cefnogi Teuluoedd*)
- Cydweithio - Partneriaeth Diogelwch Ffyrdd (*Rheoleiddio*)

3.3 Archwiliadau yn mynd rhagddynt

- Grant Amddifadedd Disgyblion (*Addysg*)
- TGCh mewn Ysgolion Uwchradd (*Addysg*)
- Cynllun Olyniaeth a Chynllunio'r Gweithlu (*Corfforaethol*)
- Ffonau Symudol (*Corfforaethol*)
- NFI (Y Fenter Twyll Genedlaethol) (*Corfforaethol*)
- Protocol ar Gyswllt Aelod - Swyddog (*Corfforaethol*)
- Cronfa Bensiwn Gwynedd - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- Cysoni Banc - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- Rheolaeth Trysorlys (*Cyllid*)
- System Gyflogau - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- System Treth Cyngor - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- System Treth Di-Annedd - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- TG - Trefniadau Wrth Gefn a Pharhad Gwasanaeth (*Cyllid*)
- Cronfa Degwm (*Economi a Chymuned*)
- Cynllun Datblygu Amgueddfa ac Oriol Gwynedd (*Economi a Chymuned*)
- Yr Hafan, Pwllheli (*Economi a Chymuned*)
- Dilyniant - Parciau Gwledig (*Economi a Chymuned*)
- Dilyniant - Taliadau Uniongyrchol (*Oedolion, Iechyd a Llesiant*)
- Dilyniant - Trefniadau Prydlesu Mewn Ysgolion (*Addysg*)
- Trefniadau sifft mewn Cartrefi Preswyl (*Oedolion, Iechyd a Llesiant*)
- Cydweithio gyda'r Bwrdd Iechyd (*Plant a Cefnogi Teuluoedd*)
- Gwasanaethau Plant - Comisiynu Gofal (*Plant a Cefnogi Teuluoedd*)
- Plant mewn Gofal - asesiadau addysg ac iechyd (*Plant a Cefnogi Teuluoedd*)
- Rheolaeth Fflyd (*Priffyrdd a Bwrdeistrefol*)
- Pont Briwet (*Rheoleiddio*)
- Uned Trafndiaeth Integredig (*Rheoleiddio*)

4. ARGYMHELLIAD

4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor dderbyn yr adroddiad hwn ar waith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 15 Medi 2014 i 30 Tachwedd 2014, sylwebu ar y cynnwys yn ôl dymuniad yr aelodau, a chefnogi'r argymhellion sydd eisoes wedi'u cyflwyno i reolwyr y gwasanaethau perthnasol er gweithrediad.

TREFNIADAU SALWCH – CYFEIRIO AT IECHYD GALWEDIGAETHOL Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd adolygu'r trefniadau sydd mewn lle ar gyfer rheoli absenoldebau salwch ar draws y Cyngor yn ogystal â'r trefniadau i gyfeirio achosion at y Gwasanaeth Iechyd Galwedigaethol.

Cwmpas yr Archwiliad

Roedd yr archwiliad yn canolbwyntio ar y mesurau sydd mewn lle ar gyfer cofnodi, rheoli ac adolygu absenoldebau salwch staff y Cyngor gan gynnwys trefniadau cyfeirio at y Gwasanaeth Iechyd Galwedigaethol. Hefyd, roedd yr archwiliad yn cynnwys sicrhau bod mesurau mewn lle er mwyn rheoli a lleihau achosion o absenoldebau salwch. Nid oedd yr archwiliad yma yn cynnwys adolygiad o weithredu addasiadau cyflog yn sgil salwch.

Prif Ddarganfyddiadau

Yn ystod yr archwiliad gwiriwyd adroddiadau salwch yn ogystal â chofnodion o achosion a gyfeiriwyd at yr Uned Iechyd Galwedigaethol. Darganfuwyd bod yr Uned Iechyd Galwedigaethol wedi cynnal sawl mentr yn ystod y flwyddyn i hybu ymwybyddiaeth o'r Uned.

Amlygwyd elfennau o ddyblygu gwaith, gyda swyddogion o'r unedau yn cofnodi absenoldebau ac yna yn eu pasio ymlaen i'r Uned Gefnogol i'w mewnbynnu i'r system ac ymlaen wedyn i'r Uned Gyflogau i'w mewnbynnu eto i'w prosesu. Ar hyn o bryd mae System Swyddi wedi ei ddatblygu ac mae ystyriaeth yn cael ei roi ar gyfer rhoi'r gallu i gofnodi absenoldebau salwch unwaith ar y system, gyda'r unedau/gwasanaethau yn mewnbynnu'r data eu hunain. Buasai hyn yn golygu lleihau'r camau yn y broses ac yn cael gwared o'r dyblygu diangen a fydd yn rhyddhau adnoddau staff fel y gellir arallgyfeirio eu ffocws. Mae hyn yn gyson ag egwyddorion Ffordd Gwynedd.

Nid oes gan yr Uned Iechyd Galwedigaethol system electronig ar gyfer yr achosion a gyfeiriwyd atynt, mae eu cofnodion i gyd ar bapur, gyda phob achos a gyfeirir at yr Uned yn cael ei gofnodi mewn llyfr. Mae system yn y broses o gael ei datblygu gan yr Uned Technoleg Gwybodaeth ar gyfer dibenion yr Uned. Buasai system a fyddai'n cyfarfod eu holl anghenion yn hwyluso'r weinyddiaeth o achosion sy'n cael eu cyfeirio ac yn galluogi'r uned weithio'n fwy effeithlon gan leihau oedi cyn yr apwyntiad cyntaf gyda'r Nyrs yn ogystal â'r gallu i fonitro sefyllfaoedd yn rhwyddach.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn nhrefniadau salwch – cyfeirio at Iechyd Galwedigaethol gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- Dylid sicrhau bod polisi 'Rheoli Absenoldeb Salwch' y Cyngor yn cael ei gadw'n gyfredol i gyd-fynd â deddfwriaeth oherwydd ei fod yn berthnasol i holl staff y Cyngor.
- Dylid sicrhau bod y wybodaeth mewn perthynas â chyfeirio at Iechyd Galwedigaethol yn gyfredol i osgoi unrhyw gamddealltwriaeth.
- Dylid darganfod datrysiad i waredu'r angen i fewnbynnu data absenoldebau salwch ddwywaith i'r modiwlau yn y system gyflogau Cyborg boed hynny gyda'r System Swyddi neu ddull arall.
- Dylid sicrhau bod yr holl daflenni wedi eu cynnwys ac yn gyfredol ar y fewnrwyd.

SYSTEM TALIADAU - CAU I LAWR 2013-14

Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Mae Cod Ymarfer Archwilydd Cyffredinol Cymru Ebrill 2010 yn datgan y bydd archwilwyr allanol yr awdurdod (Swyddfa Archwilio Cymru) wrth gynnal eu harchwiliad o gyfrifon y Cyngor yn dibynnu lle bosibl ar waith Archwilio Mewnol (ac eraill). O ganlyniad i hyn mae'r protocol ar y cyd rhwng y gwasanaeth Archwilio Allanol a'r gwasanaeth Archwilio Mewnol a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio ar 17 Tachwedd 2011, yn datgan:

"Fel rhan o'u rôl allweddol o ran cyflwyno adroddiadau ar ddigonolrwydd rheolaeth fewnol a darparu sail ar gyfer Datganiad Llywodraethu Blynnyddol yr Awdurdod, y mae'n rhaid ei gyhoeddi gyda'r datganiad cyfrifon blynnyddol y Cyngor, disgwylir i'r gwasanaeth Archwilio Mewnol brofi rheolaethau allweddol systemau ariannol pwysig y Cyngor yn flynyddol".

Caiff y System Taliadau ei hystyried yn "system ariannol bwysig" yn unol â diffiniad Swyddfa Archwilio Cymru, ac felly cynhaliwyd adolygiad o reolaethau allweddol y system yma. Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer trefniadau cau i lawr y flwyddyn ariannol, drwy gadarnhau bod cysoniadau priodol yn cael eu cynnal.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio bod y cysoniadau sy'n rhan o'r ymarferiad o gau'r flwyddyn flaenorol yn cael eu cynnal yn amserol a'u bod yn gyflawn a chywir, ynghyd a sicrhau bod darpariaeth ar gyfer gwariant yn briodol.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer trefniadau cau lawr y flwyddyn ariannol yn y system taliadau. Gwelwyd fod cysyniadau priodol yn cael eu cynnal yn amserol a'u bod yn gyflawn a chywir, a bod reserfau yn cael eu creu yn gywir.

Er hyn fe ddarganfuwyd bod rhai anfonebau o'r sampl o anfonebau a wiriwyd, oedd wedi eu derbyn rhwng 1 Ebrill 2014 ac 9 Ebrill 2014, wedi eu cynnwys ar daflen pennawd swp TR257 oedd wedi ei farcio ar gyfer 'Blwyddyn Newydd 2014 / 2015', yn anfonebau am nwyddau neu wasanaeth a dderbyniwyd cyn 31/03/2014. Mae hyn yn groes i reolau cyfrifo safonol a chanllawiau cau lawr ar gyfer Swyddogion a Rheolwyr a ddsbarthwyd gan yr Adran Cyllid. Bydd y Pennaeth Cyllid yn cysylltu'n unigol gyda'r Gwasanaethau perthnasol.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn System Taliadau - Cau i lawr 2013-14 gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai Rheolwyr a Swyddogion holl Wasanaethau'r Cyngor sicrhau bod anfonebau yn cael eu marcio gyda'r flwyddyn gywir yn unol â Chanllawiau Cau Lawr ar gyfer Swyddogion a Rheolwyr a ddsbarthwyd gan yr Adran Cyllid, er mwyn galluogi'r Uned Taliadau i ddyrannu'r gwariant i'r flwyddyn ariannol gywir yn unol â Rheolau Cyfrifo Safonol.**

CYSONI BANC - CAU I LAWR 2013-14

Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Mae Côt Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru, Ebrill 2010, yn datgan y bydd archwilwyr allanol yr Awdurdod (Swyddfa Archwilio Cymru), wrth gynnal eu harchwiliad o gyfrifon y Cyngor, yn dibynnu lle'n bosib ar waith Archwilio Mewnol (ac eraill). O ganlyniad i hyn, mae'r Protocol ar y Cyd rhwng y gwasanaeth Archwilio Allanol a'r gwasanaeth Archwilio Mewnol, a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio ar 17 Tachwedd 2011, yn datgan:

“Fel rhan o'i rôl allweddol o ran cyflwyno adroddiadau ar ddigonolrwydd rheolaeth fewnol a darparu sail ar gyfer Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr awdurdod, y mae'n rhaid ei gyhoeddi gyda datganiad cyfrifon blynyddol y Cyngor, disgwylir i'r gwasanaeth Archwilio Mewnol brofi rheolaethau allweddol systemau ariannol pwysig y Cyngor yn flynyddol”.

Caiff trefniant cysoni banc ei ystyried yn “system ariannol bwysig” yn unol â diffiniad Swyddfa Archwilio Cymru, ac felly cynhaliwyd adolygiad o drefniadau cau i lawr y system yma. Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod gweithdrefnau mewn lle ac wedi ei ddogfennu ar gyfer cynnal cysoniad banc diwedd blwyddyn.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio prosesau a threfniadau cau i lawr diwedd blwyddyn.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd bod y cysoniadau perthnasol diwedd blwyddyn wedi eu cwblhau yn unol â'r drefn disgwylidig.

Barn yr Archwiliad

- (A) **Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Cysoni Banc - Cau i lawr 2013-14 gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.**

TALIADAU CHAPS Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd adolygu'r mesurau a'r trefniadau mewn perthynas â thaliadau CHAPS.

Cwmpas yr Archwiliad

Roedd yr archwiliad yn canolbwyntio ar y mesurau sydd mewn lle ar gyfer gwneud taliadau CHAPS gan gynnwys trefniadau awdurdodi taliadau. Hefyd, roedd yr archwiliad yn cynnwys adolygiad o sampl o daliadau CHAPS yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf er mwyn sicrhau eu bod yn gymwys.

Prif Ddarganfyddiadau

Darganfuwyd yn ystod yr archwiliad bod yna drefniadau penodol mewn lle ar gyfer derbyn a phrosesu taliadau CHAPS, gan gynnwys rheolaethau i sicrhau bod y taliadau yn gymwys a chywir. Mae'r drefn yma wedi ei ddogfennu yng nghanllawiau 'Taliadau CHAPS'.

Nid oes system benodol mewn lle ar gyfer taliadau CHAPS, fodd bynnag mae pob taliad yn cael ei gofnodi ar daflen benodol ac yna mae'r broses o archwilio, mewnosod, gwireddu ac awdurdodi yn cael ei weithredu gan bedwar swyddog awdurdodedig gwahanol. Mae'n angenrheidiol bod tri swyddog gwahanol yn prosesu'r taliadau CHAPS yn unol â gofynion y Banc a'r system fancio.

Mae yna nifer o achosion gwahanol yn codi sydd yn cyfiawnhau defnyddio taliadau CHAPS a gwelwyd bod dogfennaeth ym mhob achos i gefnogi'r taliadau. Mae cost o £5 ynghlwm a phob taliad CHAPS, a swm o £15 gyda'r taliadau a wneir dramor. Daeth un achos i'r amlwg lle bu i weithiwr gyflwyno taflen amser yn hwyr, ac roedd taliad CHAPS wedi ei wneud. Nodir yn 'Datganiad Polisi ar: Blaendalu Cyflog', "cyflwyno cais yn hwyr... ni fydd yr adain Gyflogau'n ystyried gwneud taliad arbennig". Buasai'r taliad yma wedi gallu cael ei dalu â BACS.

Barn yr Archwiliad

(A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Taliadau CHAPS gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn. Fodd bynnag, cynigir un argymhelliad.

- **Dylid sicrhau bod yna gyfiawnhad digonol a derbyniol am bob taliad CHAPS a wneir.**

CRONFA BENSIWN GWYNEDD - CAU I LAWR 2013-14
Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Mae Cod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru, Ebrill 2010, yn datgan y bydd archwilydd allanol yr Awdurdod (Swyddfa Archwilio Cymru), wrth gynnal eu harchwiliad o gyfrifon y Cyngor a'r Gronfa Bensiwn, yn dibynnu lle'n bosib ar waith Archwilio Mewnol (ac eraill). O ganlyniad i hyn, mae'r Protocol ar y Cyd rhwng y gwasanaeth Archwilio Allanol a'r gwasanaeth Archwilio Mewnol, a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio ar 17 Tachwedd 2011, yn datgan:

“Fel rhan o'i rôl allweddol o ran cyflwyno adroddiadau ar ddigonolrwydd rheolaeth fewnol a darparu sail ar gyfer Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr awdurdod, y mae'n rhaid ei gyhoeddi gyda datganiad cyfrifon blynyddol y Cyngor, disgwylir i'r gwasanaeth Archwilio Mewnol brofi rheolaethau allweddol systemau ariannol pwysig y Cyngor yn flynyddol.”

Er fod gweinyddiaeth Cronfa Bensiwn Gwynedd yn dibynnu'n helaeth ar systemau ariannol pwysig y Cyngor, caiff systemau gweinyddol y Gronfa eu hystyried yn "system ariannol pwysig" ynddi ei hunain yn unol â diffiniad Swyddfa Archwilio Cymru, ac felly cynhaliwyd adolygiad o reolaethau allweddol y system yma.

Cwmpas yr Archwiliad

Adolygu'r gweithdrefnau sydd yn eu lle er mwyn cau gweinyddiaeth y flwyddyn ariannol flaenorol fel sy'n briodol.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd bod y trefniadau disgwylidig mewn lle. Yr unig wendid a welwyd oedd gwendid sydd y tu allan i reolaeth yr Uned Bensiynau gan eu bod yn dibynnu ar y cyflogwyr i ddarparu gwybodaeth iddynt am aelodau actif a gohiriedig. Mae ceisiadau wedi eu gwneud i'r cyflogwyr am y wybodaeth yma, ond nid yw pob cyflogwr wedi ymateb.

Barn yr Archwiliad

- (A) **Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Cronfa Bensiwn Gwynedd - Cau i lawr 2013-14 gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.**

SYSTEM GYFLOGAU - CAU I LAWYR 2013-14
Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Mae Côt Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru, Ebrill 2010, yn datgan y bydd archwilydd allanol yr Awdurdod (Swyddfa Archwilio Cymru), wrth gynnal eu harchwiliad o gyfrifon y Cyngor, yn dibynnu lle'n bosib ar waith Archwilio Mewnol (ac eraill). O ganlyniad i hyn, mae'r Protocol ar y Cyd rhwng y gwasanaeth Archwilio Allanol a'r gwasanaeth Archwilio Mewnol, a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio ar 17 Tachwedd 2011, yn datgan:

“Fel rhan o'i rôl allweddol o ran cyflwyno adroddiadau ar ddigonolrwydd rheolaeth fewnol a darparu sail ar gyfer Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr awdurdod, y mae'n rhaid ei gyhoeddi gyda datganiad cyfrifon blynyddol y Cyngor, disgwylir i'r gwasanaeth Archwilio Mewnol brofi rheolaethau allweddol systemau ariannol pwysig y Cyngor yn flynyddol.”

Caiff y system gyflogau ei ystyried yn “system ariannol pwysig” yn unol â diffiniad Swyddfa Archwilio Cymru, ac felly mae bwriad cynnal adolygiad o reolaethau allweddol y system yma.

Cwmpas yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd gwirio trefniadau diwedd blwyddyn i sicrhau bod y wybodaeth berthnasol yn cael ei anfon i Adran Cyllid a Thollau EM yn ogystal â sicrhau bod cysoniadau yn cael eu cynnal i sicrhau bod y wybodaeth yn y cyfriflyfr yn gywir.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd bod y gwaith perthnasol o anfon gwybodaeth i Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi wedi ei gwblhau yn ogystal â'r gwaith cysoni yn unol â'r disgwyl.

Barn yr Archwiliad

- (A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn System Gyflogau - Cau i lawr 2013-14 gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn**

CANOLFANNAU HAMDDEN Economi a Chymuned

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau fod trefniadau yn bodoli yn y canolfannau hamdden er mwyn rheoli a lliniaru risgiau yn briodol, ac yn unol â gweithdrefnau mewnol y Cyngor a gweithdrefnau perthnasol eraill.

Cwmpas yr Archwiliad

Ymweld â sampl o 4 canolfan hamdden er mwyn cynnal profion ar y rheolaethau sydd mewn lle i liniaru ystod o risgiau yng ngweinyddiaeth a rheolaeth y canolfannau. Y canolfannau hamdden a archwiliwyd oedd Canolfan Hamdden Dwyfor, Canolfan Hamdden Glan Wnion, Canolfan Hamdden Penllyn a Phwll Nofio Bangor.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd bod enghreifftiau o ymarfer da a rheolaeth gadarn mewn lle yn rhai o'r Canolfannau Hamdden a archwiliwyd, er mwyn lliniaru ystod o risgiau yng ngweinyddiaeth a rheolaeth y canolfannau. Fodd bynnag, gwelwyd bod nifer o'r meysydd a archwiliwyd angen sylw pellach, yn enwedig meysydd iechyd a diogelwch, bancio incwm a rheolaeth stoc. Mae nifer o wendidau wedi eu darganfod ac oherwydd hyn dylid cymryd camau priodol i gryfhau'r trefniadau o fewn rhai o'r meysydd a archwiliwyd. Mae'r Gwasanaeth Canolfannau Hamdden yn y broses o ail drefnu er mwyn ymdrechu i reoli a lliniaru risgiau canolfannau hamdden yn well yn y dyfodol.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol mewn Canolfannau Hamdden gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Daethpwyd i'r canlyniad yma oherwydd darganfuwyd gwendidau sylweddol yng ngweinyddiaeth un o'r canolfannau hamdden yn y sampl archwiliwyd. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- Dylid sicrhau fod staff y ganolfan hamdden yn cwblhau memorandwm i egluro'r rheswm dros unrhyw anghysondeb bancio dros/dan £3 sy'n cael ei hadnabod, gan ei arwyddo a'i gyflwyno i Reolwr y ganolfan hamdden yn y dyfodol.
- Dylid sicrhau fod staff y ganolfan hamdden yn arwyddo'r dderbynneb bancio arian gan y cwmni diogelwch pan maent yn bancio incwm gyda hwy ar bob achlysur yn y dyfodol.
- Dylid sicrhau fod y ganolfan hamdden yn cadw'r taenlenni rheoli a monitro lefelau stoc peiriannau gwerthu yn llawn ac yn gyfredol, gan gofnodi'r holl stoc archebwyd a werthwyd yn y ganolfan hamdden ar y daenlen.
- Dylid sicrhau fod y ganolfan hamdden yn cynnal ymarferion tân yn unol â'r hyn a nodir yn ei 'Gynllun Rheoli Tân' yn y dyfodol.
- Dylid sicrhau fod asesiadau risg y ganolfan hamdden yn cael eu hadolygu a'u diweddarau yn y dyfodol agos, a bod y ganolfan hamdden yn adolygu a diweddarau'r asesiadau risg yn flynyddol yn y dyfodol.
- Dylid sicrhau fod gwell monitro ar ddyddiadau terfynu cymwysterau swyddogion y ganolfan hamdden, a bod swyddogion y ganolfan hamdden yn mynychu hyfforddiant perthnasol i ddiweddarau eu cymwysterau yn amserol ac yn unol â'r gofynion.

TRAETHAU Economi a Chymuned

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau fod trefniadau digonol yn nhraethau'r Cyngor er mwyn rheoli'r risgiau yn y meysydd casglu a bancio incwm, cofrestru badau morwrol, iechyd a diogelwch a defnydd o gerbydau'r Cyngor.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio'r trefniadau a'r rheolaethau mewn lle yn sampl o draethau i liniaru ystod o risgiau yn y meysydd uchod.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd fod trefniadau cadarn yn bodoli ar gyfer casglu a bancio incwm mewn rhai traethau, ond fod modd tynhau'r trefniadau mewn traethau eraill. Gwelwyd fod trefniadau mewn rhai meysydd iechyd a diogelwch yn dda yn y traethau, ond fod angen i'r Gwasanaeth Morwrol a Pharciau Gwledig sicrhau fod adolygiadau o asesiadau risg a gwiriadau o gyfarpar diogelwch y traethau yn cael eu cwblhau'n amserol, a bod diffygion i gyfarpar diogelwch yn y traethau yn derbyn sylw yn amserol.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn y traethau gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid sefydlu'r trefniant cysoni incwm dyddiol sy'n bodoli yn nhraeth Morfa Bychan yn nhraethau Abersoch a Machroes, gan amlygu i staff y traethau bod angen iddynt gysoni incwm yn ddyddiol.**
- **Dylid sicrhau fod ffurflenni TR34 a ffurflenni 'Datganiad Cysoni Arian' traethau yn cael eu cwblhau'n gyflawn yn y dyfodol, gyda'r ffurflenni 'Datganiad Cysoni Arian' yn cael eu harwyddo a'u dyddio gan y Cymorthyddion Traethau pan maent yn trosglwyddo incwm.**
- **Dylid sefydlu'r trefniadau dosbarthu tocynnau derbynebaw lansio cwch pŵer a bad dŵr a welir yn nhraeth Morfa Bychan yn nhraeth Abersoch hefyd, er mwyn allu wahaniaethu'r incwm wrth ei gyfeirebu ar ffurflenni TR34 y traeth.**
- **Dylid atgoffa staff traethau o'r pwysigrwydd o nodi ar y derbynebaw enw'r cwsmer a'r math o incwm sydd wedi cael ei dderbyn.**
- **Dylid sicrhau fod holl asesiadau risg yn cael eu hadolygu a'u diweddarau yn flynyddol, gyda'r blwch dyddiad asesu ar yr asesiadau risg yn cael ei gwblhau. Dylid cwblhau gwiriadau ar gyfarpar diogelwch y traethau yn unol â'r amserlen sydd wedi cael ei gosod gan y Gwasanaeth Morwrol a Pharciau Gwledig, gan gofnodi'r gwiriadau yma ar y 'Ffurflen Monitro Offer Diogelwch Arfordirol a Pharciau', sef pob pythefnos yn yr haf a pob mis yn y gaeaf.**
- **Dylid sicrhau fod unrhyw ddiffygion i gyfarpar diogelwch traethau yn derbyn sylw yn amserol yn y dyfodol.**

DIOGELWCH SAFLEOEDD AILGYLCHU Priffyrdd a Bwrdeistrefol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau iechyd a diogelwch yn nghanolfannau ailgylchu'r Cyngor yn ddigonol.

Cwmpas yr Archwiliad

Roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio trefniadau iechyd a diogelwch canolfannau ailgylchu'r Cyngor, gan gynnwys sicrhau bod pob canolfan yn cwblhau asesiadau risg priodol, bod staff wedi eu hyfforddi yn briodol, bod trefniadau diogelwch tân digonol a bod trefn o ddiogelwch cyffredinol yn cael eu hyrwyddo yn y canolfannau.

Prif Ddarganfyddiadau

Mae swyddogion Iechyd a Diogelwch y Cyngor yn cynnal archwiliadau mewnol amserol ar y canolfannau ailgylchu, sydd ymysg eraill yn cwmpasu'r trefniadau iechyd a diogelwch. Yn ogystal, mae'r canolfannau yn cael eu harchwilio yn allanol gan BSI yn erbyn safonau ISO 14001 a BS OHSAS 18001.

Wrth ystyried y trefniadau sydd eisoes mewn lle i archwilio trefniadau iechyd a diogelwch yng nghanolfannau ailgylchu'r Cyngor, yn hytrach nag ymweld a'r canolfannau er mwyn cynnal profion archwilio uniongyrchol, adolygwyd trefniadau archwilio'r Gwasanaethau Ymgynghorol Adnoddau Dynol er mwyn rhoi sicrwydd fod y gwiriadau annibynnol yma ar y rheolaethau mewnol yn briodol.

Cynhaliwyd cyfarfod gyda swyddogion Iechyd a Diogelwch y Cyngor er mwyn trafod y cynllun a rhaglenni archwilio, yn ogystal â threfniadau rheoli risg a cofnodi darganfyddiadau.

Mae adroddiad BSI, dyddiedig 21/07/14, yn mynegi:

“The internal audit plan is in place and audits are being conducted generally in line with the schedule; it is planned to ensure each element of the standard is covered for each service annually (not necessarily each location).”

Wrth arolygu adroddiadau archwilio, mae BSI o'r farn eu bod yn: “demonstrated good trail evidence and have identified pertinent non-conformities.”

Gan fod y trefniadau presennol yn cwrdd â gofynion BSI, nid oes argymhellion gan Archwilio Mewnol.

Barn yr Archwiliad

(A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb yn nhrefniadau diogelwch safleoedd ailgylchu gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.

GWASANAETH CYNLLUNIO - PENDERFYNIADAU CYNLLUNIO Rheoleiddio

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw adolygu'r rheolaethau mewnol sydd yn bodoli ar gyfer gwasanaeth Rheolaeth Datblygu gan roi pwyslais penodol ar yr amser a gymerwyd i gytuno cais yn unol â phrosesau gwaith cyfredol.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio'r trefniadau o fewn y Gwasanaethau Cynllunio, er mwyn sicrhau bod gweithdrefnau priodol mewn lle ar gyfer derbyn a phrosesu ceisiadau cynllunio yn amserol. Mae'r archwiliad yn canolbwyntio ar geisiadau mawr yn unig sydd yn cynrychioli 1% o'r holl geisiadau derbyniwyd yn yr adran. Dewisiwyd sampl o 10 cais o'r fath i'w archwilio.

Prif Ddarganfyddiadau

Darganfuwyd rhai enghreifftiau o ymarfer da oddi fewn Gwasanaeth Cynllunio sef y broses o dderbyn a dilysu cais, dewis a hysbysebu ymgynghorwyr. Fodd bynnag, gwelir bod angen gwell trefn ar fonitro ymatebion gan ymgynghorwyr a chofnodi bod eu hargymhellion wedi ei gyfathrebu i'r ymgeisydd lle'n berthnasol. Hefyd gwelir bod angen trefniadau mwy cadarn ar gyfer cofnodi trafodaeth cyngor cyn gwneud cais. Fodd bynnag, cadarnhaodd yr Uwch Reolwr Gwasanaeth Cynllunio ac Amgylchedd bod y drefn yma yn y broses o gael ei ffurfioli a bydd trefn newydd mewn lle gan gynnwys ffi am y gwasanaeth erbyn Ebrill 2015.

Yn gyffredinol, wrth edrych drwy'r ffeiliau, er bod yna rhai rannau o'r broses angen ei dynhau, gwelir bod y Gwasanaeth yn ymateb fel y disgwylir ar y cyfan.

Gwelwyd mai ymgynghori, canlyniadau ymgynghoriaeth a'r angen i'r ymgeisydd ddarparu cynlluniau neu wybodaeth ychwanegol i gyfarch mater cynllunio penodol yw'r prif reswm am oediad mewn cytuno ceisiadau cynllunio yn y sampl o 10 ffeil. Gwelir hefyd bod trefnu Cytundeb Adran 106 yn ychwanegu yn sylweddol i'r nifer o ddyddiau i gyrraedd penderfyniad gan fod yr adran yn ddibynnol ar gyfreithwyr yr ymgeiswyr i'w gwblhau.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn y broses Penderfyniadau Cynllunio gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid sicrhau bod gohebiaeth i gadarnhau cyngor cyn gwneud cais yn cael ei anfon i'r ymgeisydd a chopi ohono wedi ei gadw er mwyn sicrhau nad oes yna gamddechongliad o'r cyngor a roddwyd a bod y ddogfennaeth yn gyson drwy gydol y cais.**
- **Dylid sicrhau bod yr ymgeisydd yn derbyn hysbyseb o unrhyw wybodaeth ychwanegol sydd angen cyn gynted ag sydd bosib.**
- **Dylid ystyried creu system monitro ymatebion gan ymgynghorwyr allweddol i'r cais er mwyn sicrhau nad oes oediad ym mhenderfyniad y cais**
- **Dylid ystyried ychwanegu amserlen anfon adroddiad cyflwyno penderfyniad i'r siart llif i sicrhau cysondeb.**

PWYLLGOR POLISI CYNLLUNIO AR Y CYD
Rheoleiddio

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod rheolaethau llywodraethu a cyllidebol priodol ynghlwm i redeg y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd.

Cwmpas yr Archwiliad

Mae'r archwiliad yn cwmpasu trefniadau penodi aelodau'r Pwyllgor a gwirio trefniadau llywodraethol, cyllidebol a gweinyddol y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd.

Prif Ddarganfyddiadau

Y prif ddarganfyddiadau yn deillio o'r archwiliad yw bod Llywodraethu Corfforaethol dda yn bodoli gan y Pwyllgor. Fodd bynnag, gwelir bod ambell enghraifft o weithredu yn groes i drefniadau gweinyddol y Cyngor yn y drefn archebu.

Barn yr Archwiliad

(A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn. Fodd bynnag, hoffai'r archwiliwr gynnig yr argymhellion canlynol:

- **Dylid sicrhau bod Polisi Cwyno wedi ei greu yn barod erbyn i'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd gael ei mabwysiadu.**
- **Dylid codi archeb am unrhyw waith neu wasanaeth allanol er mwyn cytuno pris a chofnodi'r gwasanaeth neu nwyddau disgwylir.**
- **Dylid sicrhau bod gwahaniaeth rhwng dyletswydd swyddog sy'n archebu nwyddau neu wasanaethau a'r swyddog sy'n ardystio anfoneb i'w dalu er mwyn cydymffurfio a Rheolau Gweithdrefn Ariannol y Cyngor rhan 20.15 i 20.33 "Archebu a Thalu am waith, nwyddau a gwasanaethau".**

RHAGLENNI AROLYGU HYLENDID BWYD, IECHYD A DIOGELWCH Rheoleiddio

Bwriad yr Archwiliad

Derbyniwyd cais gan Pennaeth Rheoleiddio i edrych ar raglenni arolygu Bwyd, Iechyd a Diogelwch yn dilyn adroddiad allanol gan Asiantaeth Safonau Bwyd sydd wedi adnabod gwendidau sylweddol. Mae angen sicrhau bod trefniadau cadarn oddi fewn Gwasanaethau Gwarchod y Cyhoedd er mwyn paratoi a chyflawni rhaglenni arolygu Bwyd, Iechyd a Diogelwch yn briodol ac yn unol â rheolau a safonau cenedlaethol a gofynion Asiantaeth Safonau Bwyd.

Cwmpas yr Archwiliad

Archwilio trefniadau'r Gwasanaeth ar gyfer paratoi, asesu, gweithredu a chofnodi'r canlyniadau o raglenni adolygu hylendid Bwyd, Iechyd a Diogelwch.

Prif Ddarganfyddiadau

Mae cynnydd sylweddol wedi cael ei wneud gan yr Adran i geisio sicrhau eu bod yn ymdrin â diffygion a nodwyd yn adroddiad archwiliad yr Asiantaeth Safonau Bwyd. Gwelir bod ymarfer da bellach wedi ei ddatblygu yn nifer o'r gweithdrefnau oddi fewn y gwasanaeth. Mae ffurflenni manwl Archwiliadau Bwyd newydd wedi cael eu cynhyrchu a'u treialu. Mae canllawiau newydd hefyd wedi cael eu datblygu ar gyfer y gwasanaeth sef y Nodiadau Gweithdrefn Bwyd. Roedd rhain mewn ffurf drafft ar adeg yr archwiliad gyda'r bwriad o dderbyn cymeradwyaeth a'u cyhoeddi yn derfynol mor fuan ag sydd bosib. Fodd bynnag, mae rhai materion yn codi sydd heb gael eu gweithredu gan y gwasanaeth. Gwelir bod gwendidau yn y system monitro fewnol ac mewn trefniadau dirprwyo pe bae swyddogion yn absennol o'r gwaith a dylid sicrhau bod y dogfennau perthnasol yn cael eu cyflwyno yn derfynol mor fuan ag sydd bosib.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb yn Rhaglenni Arolygu Hylendid Bwyd, Iechyd a Diogelwch gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond mae cynydd wedi ei wneud wrth ymdrin â'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- Dylid sicrhau fod cynllun gwasanaeth ar gyfer yr Uned Fwyd, sydd wedi adolygu perfformiad y flwyddyn flaenorol, yn cael ei gymeradwyo yn derfynol ar gyfer 2014/2015 gan swyddog awdurdodedig.
- Dylid sicrhau bod canllawiau cyfredol yn cael eu cymeradwyo yn derfynol fel mater o flaenoriaeth.
- Dylid cael trefniadau cadarn mewn lle i adolygu polisïau a chanllawiau yn rheolaidd e.e. yn flynyddol, a'u cymeradwyo gan berson awdurdodedig. Mae angen sicrhau fod unrhyw ganllawiau / polisïau sydd angen eu disodli, yn cael eu tynnu o'r swyddfeydd a'r cyfrifiadur fel nad yw swyddogion yn gweithredu â'r rhai sydd wedi dyddio.
- Mae angen sicrhau bod pob dogfen gyfredol yn cael ei gynnwys yn y ffeiliau ac yn cyrraedd disgwyliadau'r Asiantaeth Safonau Bwyd.
- Mae angen sicrhau bod monitro'r basdata yn cael ei gynnal yn gyson h.y. yn fisol gan swyddog awdurdodedig, a bod unrhyw anghysondeb / diffyg cywirdeb yn cael ei ddatrys ar unwaith.
- Dylid sicrhau bod y wybodaeth sydd ar y system FLARE yn cyd-fynd gyda gwybodaeth sydd yn y ffeiliau a'u bod yn gyfredol. Hefyd dylid ystyried dewis un system i gadw dogfennau i leihau y risg o ddyblygu gwaith.

COFRESTRAU RISG PROSIECTAU YMGYNGHORIAETH GWYNEDD

Ymgynghoriaeth Gwynedd

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau rheoli risgiau prosiectau YGC yn briodol.

Cwmpas yr Archwiliad

Roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio cofrestrau risg prosiectau unigol, yn ogystal â gwirio trefniadau archwilio mewnol YGC o raglennu a chyflawni gwaith archwilio. Detholwyd sampl o 11 prosiect diweddar YGC oedd yn adlewyrchu trawstoriad o'r mathau gwahanol o waith mae'r Adran wedi bod yn cyflawni e.e. prosiectau bach a mawr, adeiladau, sifil a arfordirol.

Prif Ddarganfyddiadau

Anfonwyd e-bost at bob rheolwr prosiect (roedd 10 rheolwr prosiect gwahanol yn y sampl) yn gofyn am gofrestr risg y prosiectau a ddetolwyd. O'r ymatebion derbyniwyd, gwelwyd bod cryn gamddealltwriaeth ynglyn â beth yn union yw cofrestr risg, a bod diffyg ymwybyddiaeth o'r gwahaniaeth rhwng cofrestrau risg (sef cofrestr o risgiau penodol i lwyddiant y prosiect) ac asesiadau risg (cofrestr o risgiau iechyd a diogelwch). Dim ond un cofrestr risg a gyflwynwyd gan y rheolwyr prosiect i'r Archwiliwr tra bod y gweddill yn asesiadau risg (h.y. Iechyd a Diogelwch).

Nid yw'n angenrheidiol i bob prosiect gael cofrestr risg, yn enwedig y prosiectau llai, ond mae diffyg ymwybyddiaeth o beth yw cofrestr risg yn awgrymu nad yw'n rhywbeth sy'n cael sy'n ei gwneud yn gyffredinol o fewn YGC. Ni ddylid ychwaith baratoi cofrestr risg am fod hynny'n fandadol mewn dogfen bolisi ond am ei fod yn cael i weld fel arf defnyddiol i sicrhau llwyddiant prosiect. Ni ddisgwylir cofrestr risg ar gyfer pob prosiect, ond disgwylir un lle mae hynny'n gymesur â maint y prosiect.

Yn unol â gofynion ISO 9001:2008 mae swyddogion YGC yn cynnal archwiliadau mewnol amserol ar timoedd a systemau yr Adran. Yn ogystal mae YGC, gan gynnwys y trefniadau archwilio mewnol, yn cael eu harchwilio yn allanol gan BSI yn erbyn gofynion y safonau ISO 9001:2008, BS EN ISO 14001:2004 a BS OHSAS 18001:2007.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb Cofrestrau Risg Prosiectau YGC gan nad yw'n ymddangos bod defnydd digonol o gofrestrau risg o fewn prosiectau unigol fel ffordd o sicrhau bod amcanion yn cael eu gwireddu. Mae *SOP-02 Project Management Standard Operating Procedure* yn cynnig peth elfen o reolaeth cydadfer ('compensating controls'), ond mae'r archwiliad o'r farn fod angen anogaeth gryfach i ystyried risgiau gweithredol o fewn prosiectau. Mae'r archwiliad yn cynnwys un argymhelliad:

- Dylai rheolwyr prosiect ystyried llunio cofrestr risg ar gyfer pob prosiect o faint penodol, sef dogfen sy'n adnabod y risgiau sydd ynghlwm i lwyddiant y prosiect, yn unol â pharagraff 3.1.6 o'r *SOP-02 Project Management Standard Operating Procedure*.